

Ecological Association for the
protection and improvement of
the environment

EKO-MLADENOVAC

Vodič za planiranje i realizaciju ekoloških volonterskih akcija

Projekat finansijski podržan od Ministarstva
zaštite životne sredine.

Република Србија

МИНИСТАРСТВО ЗАШТИТЕ
ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

2025

Uvod

Mladi ljudi mogu dosta učiniti za svoju zajednicu uređenjem parkova, čišćenjem reka, sadnjom drveća i drugim akcijama. Ovaj vodič korak-po-korak objašnjava kako da isplanirate i organizujete ekološku akciju – od pripreme i ciljeva, preko organizacije i motivacije volontera, do evaluacije i izveštavanja o rezultatima. Tekst je napisan jednostavnim jezikom, sa kratkim primerima, kako bi mladi lakše sprovedi sopstvene akcije.

1. Koraci u planiranju

Prvi korak je temeljno isplanirati akciju. Zadatak odaberite tako da ima jasan cilj: recimo, „očistiti lokalnu reku“ ili „posaditi 20 drveća u kvartovskom parku“. Zapišite šta želite da postignete. Zatim nađite partnere – obratite se lokalnim ekolozijskim organizacijama, školama ili kompanijama koje mogu pomoći logistikom, opremom ili finansijama. Ispitajte i raspoložive resurse: koliko sredstava vam je potrebno i ko ih može obezbediti (grantovi, donacije). Obezbedite osnovni materijal (kante, rukavice, kese za smeće, alatke) i dogovorite vreme i mesto aktivnosti. Na kraju, proverite da li su potrebne neke dozvole (npr. od opštine ili vlasnika zemljišta) i obezbedite ih unapred.

Ciljevi: Definišite konkretne, merljive ciljeve (npr. „posaditi 100 sadnica“ ili „ukloniti sav otpad sa desne obale reke“) da biste znali kada ste uspešni.

Partneri: Privučite lokalne nevladine organizacije, eko-klubove ili preduzeća – oni mogu pomoći sa koordinatorom, obučiti volontere ili obezbediti materijal.

Resursi: Procenite sve što vam treba – od kanti za smeće i rukavica do foto-aparata. Obratite pažnju na troškove (grant, donacija) i na obično korišćen materijal (npr. kese, rukavice i prsluci) koji će pokriti akciju.

Raspored: Odredite datum i satnicu akcije (ko će se gde prijaviti, kada počinje rad, pauze, kao i kad sve završavamo). Napravite listu obaveza i rokova.

Dozvole i bezbednost: Unapred dogovorite saglasnost nadležnih (opština, javna preduzeća) i ispoštujte sve bezbednosne mere (obezbedite prvu pomoć, pitku vodu, pazite na okolinu).

2. Organizacija aktivnosti

Priprema na terenu: mladi volonteri prikupljaju otpad u šumi tokom akcije čišćenja.

Kada je plan umestu, sledi akcija. Dobra organizacija na terenu čini razliku između uspešne i neuspešne ekološke akcije. Unapred podelite uloge i pripremite opremu, tako da se na dan akcije sve odvija glatko.

Lokacija: Izaberite mesto koje odgovara cilju akcije (npr. park, obalu jezera, izletište). Obavezno dogovorite dozvolu od nadležnih i proverite uslove: da li ima pića, toaleta ili treba postaviti kontejner za smeće.

Logistika: Isplanirajte prevoz volontera i materijala do mesta, kao i satnicu i prostor susreta. Na primer, dogovorite tačno mesto okupljanja („kod ulaza u park u 9:00“) i uputstva: ko vodi pauzu za odmor i ručak.

Materijal: Pripremite sav neophodan alat i zaštitnu opremu: kese za smeće, rukavice, grablje, motovile, makaze za grane, prsluke ili svetlije majice sa logom akcije. EPA navodi da su najčešći potrebni predmeti – kesa za otpad, radne rukavice i refleksni prsluk.

Ljudstvo: Podelite timove i vođe. Naznačite bar jednog vođu grupe koji razrađuje zadatke (npr. ko će čuvati esnaf/snimati, ko pomoći starijim volonterima). Vodite računa o meri – za malu grupu volontera obično je potreban bar jedan koordinator.

Bezbednost: Obezbedite set za prvu pomoć i pitku vodu na lokaciji. Dajte kratku instruktažu o bezbednosti (npr. ne penjite se na poprište samostalno, radite u parovima). Obeležite potencijalne opasnosti (strujne vodove, promaje, strme padine) i napomenite ih volonterima.

Primer: Ako organizujete čišćenje gradskog parka, dogovorite se ranije sa komunalnom službom za odvoženje otpada. Isplanirajte gde će se volonteri okupiti, imate dovoljno rukavica i kesa, a pored tih materijala dovezete i vodu i voće kako bi za sve bilo udobno.

3. Kako motivisati i angažovati volontere

Grupa mladih volontera čisti plažu – energija i zajedništvo pokazuju koliko može biti zabavno i korisno volontiranje.

Volonteri se najbolje angažuju ako vide smisao i dobijaju podršku. Uključite ih od početka – objasnite zašto radite upravo tu aktivnost i koliko ona znači za zajednicu.

Objasnite cilj: Uvek budite jasni šta radite i zašto. Na primer: „Čistimo obalu da bismo mogli opet da plivamo u reci bez straha od smeća.“ Pokažite im rezultate: kad sakupljate otpad, grupišite pune kese pored praznih da svi vide svoj uticaj.

Nagrade i priznanja: Pohvalite svakog volontera i obavezno se zahvalite na kraju. Spremite manji znak pažnje – osvežavajuće piće i voće tokom rada, sertifikat ili majicu sa logom akcije, kako bi se volonteri osetili cenanim. Javno priznanje (na primer, zahvalnica ili post na društvenim mrežama sa njihovim imenima) dodatno motiviše ljude da pomognu i ubuduće.

Timski duh: Podstaknite zabavnu i prijateljsku atmosferu. Radije organizujte rad u parovima ili timovima (neka budu prijatelji ili novi ljudi koji se upoznaju). Kratke aktivnosti i igre mogu razbijati radnu rutinu (npr. ko će najbrže napuniti kišobran smećem, ili grupno pevanje parole posle posla). Zadatak volontiranja može da bude i društvena prilika – dozvolite mladima da dele fotografije i pričaju na društvenim mrežama o svojem učešću.

Angažovanje: Uključite volontere u sam proces: ako mogu da predlažu zonu akcije ili neki dodatni zadatak, čine se više odgovornim. Na primer, neka grupa učenika preuzme vođenje objave na Instagramu posle akcije, ili neko od volontera može snimati celu aktivnost telefonom.

Primer: U akciji obnavljanja lokalnog parka možete podijeliti upitnik za volontere gde će napisati čega su se najviše obradovali (najviše drveća posadili, društvo proveli), a čiji elementi su mogli bolje (npr. dodati još muzike). Tako ćete sledeći put znati šta volonterima najviše znači.

4. Promocija akcije i komunikacija sa zajednicom

Dobra promocija i komunikacija okolnom okruženju pomažu da se privuče više volontera i da ljudi u javnosti znaju šta radite. Koristite razne kanale da obavestite mlade i sve zainteresovane.

Društvene mreže i mediji: Napravite događaj ili objavu na Fejsbuku i Instagramu sa svim detaljima (danju, satom, lokacijom i ciljem). Koristite popularne haštagove (#eko, #volontiranje) i zamolite prijatelje da dele objavu. Pošaljite informaciju lokalnim elektronskim medijima (novine, radio, TV) ili školskim biltenima – oni često rado objave akciju koja pomaže opštoj dobrobiti.

Škole i klubovi: Posetite školske sajmove, klubove ili časove (na primer, čas biologije) i poručite svoj poziv. Organizujte promo-štant na školskom portalu ili tokom pauze, i podelite flajere o akciji. Znatna je pomoć ako neki učenici ili studenti sami najave akciju svojim vršnjacima na časovima i u društvenim grupama.

Lokalna zajednica: Kontaktirajte mesnu zajednicu, dom omladine i eko-organizacije. Često lokalna vlast može da pomogne – npr. postavljanjem obaveštenja na sajtu opštine ili slanjem dopisa školama. Takođe, ako vam je potrebno odvođenje otpada nakon akcije, komunalna služba može obezbediti dovoljno kontejnera i ubranjenje smeća.

Primer: Ako pripremate čišćenje reke, kontaktirajte i lokalnu zajednicu ribolovaca – oni će vam dati korisne informacije o najzagađenijim delovima i možda priključiti volontere. Ako ste u sredini sa više škola, pobrinite se da svi učenici čuju za događaj: učestujte časovima ili postavite plakat u holu.

5. Kako dokumentovati i pratiti rezultate

Nakon akcije potrebno je zapisati šta je ostvareno. Ove informacije pomažu da vidite koliko je akcija bila efikasna i šta treba unaprediti.

Brojevi: Evidentirajte koliko je volontera učestvovalo i koliko su sati zajedno uložili. Na primer, vodite registraciju pri dolasku i beležite sate svakog učesnika. Tako ćete imati tačnu predstavu koliko ljudi je angažovano.

Ostvareni ciljevi: Izmerite konkretne ishode: koliko kilograma smeća je prikupljeno, koliko sadnica posadili, koliko metara staza uređeno itd. (npr. „prikupili smo 50 velikih kesi otpada“). Ovi podaci jasno pokazuju rezultat akcije.

Fotografije: Snimite lokaciju pre i posle akcije. Slike „pre/posle“ su veoma efektne i dobro ilustruju učinjeni posao. Takođe fotografišite volontere na delu – to posebno motiviše buduće učesnike kada vide šta je postignuto.

Povratne informacije: Možete jednostavno zapisati utisak volontera posle akcije – šta su naveli da im se svidelo, a šta bi promenili. Kratka anketa ili neformalni razgovor sledećeg dana omogućiće da ubuduće ispravite greške (npr. raspored pauza, unapređenje maršrute).

Analiza: Prateći ključne brojeve (broj volontera, sati i postignutih ciljeva) lakše ćete planirati naredne akcije. Na primer, organizacije poput NEEF-a savetuju da se izmeri „koliko volontera je došlo i koji su ciljevi ispunjeni“, jer to pomaže u donošenju boljih odluka za buduće događaje.

6. Smernice za evaluaciju i izveštavanje nakon realizacije

Poslednji korak je da sumirate iskustva i podelite rezultate sa svima. Ovo pokazuje koliki uticaj vaša akcija ima i pomaže da motivišete za sledeće putovanje.

Kratak izveštaj: Sastavite jednostavan izveštaj ili prezentaciju sa ključnim podacima: broj učesnika, utrošeno vreme, rezultati (kg smeća, posađene sadnice itd.). Uključite fotografije i kratke opise, da bi i ljudi koji nisu bili na akciji videli rezultat.

Pohvala i zahvalnost: Javno se zahvalite volonterima i partnerima. Objavite na društvenim mrežama fotografije i nekoliko rečenica o akciji, pominjući konkretne rezultate. Pođite sa volonterima kad uručujete sertifikate ili majice – to će ih obradovati.

Refleksija: Zajedno sa timom analizirajte šta je pošlo dobro, a šta bi moglo bolje (npr. da li smo pravilno rasporedili vreme, da li je bilo dovoljno materijala). Zapišite ove zaključke za sledeću priliku.

Deljenje rezultata: Pripremite kratku prezentaciju ili poster o postignućima i podelite ih sa lokalnom zajednicom, školama ili donatorima. Koristite ono što ste naučili da unapredite narednu akciju. Kao što savetuje NEEF, napravite jednostavan način da prezentujete rezultate podržavaocima i aktivno primenite naučeno u sledećoj akciji.

Zaključno, svaki dobar projekat završava analizom i izveštajem – to pokazuje da je trudu volontera apsolutno vredno i podstiče sve da i u budućnosti učestvuju u zaštiti životne sredine.

Ecological Association for the
protection and improvement of
the environment

EKO-MLADENOVAC

Vodič za planiranje i realizaciju ekoloških volonterskih akcija

Projekat finansijski podržan od Ministarstva zaštite životne sredine.

„Stavovi izneti u ovoj publikaciji su isključiva odgovornost nosioca projekta i ne predstavljaju nužno stavove Ministarstva zaštite životne sredine Republike Srbije.“

Република Србија

**МИНИСТАРСТВО ЗАШТИТЕ
ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**